

VELIKI VLAHO 27. VELJAČE OTVARA SE SENZACIONALNA IZLOŽBA

NEPOZNATI BUKOVAC

Zahvaljujući Lady Jadranki Beresford-Peirse u cavtatskome muzeju izložit će se deset do sada javnosti nepoznatih slika sjajnog hrvatskog umjetnika

AKT DJEVOJKE KOJA LEŽI Pariz, 1880. (stalni postav)

Ostavština Lady Zorice Glen, supruge 'Jamesa Bonda'

Poklonjena Bukovčeva djela poznata kao donacija Glen bila su u vlasništvu Lady Zorice Glen (1913. - 2003.) i Sir Alexandra Sandi Glena (1912. - 2004.).

Slike je zapravo u nasljedstvo dobila Lady Glen kao pokćerka Bukovčeva sina Aga. Majka Srpkinja ostala je rano udovica nakon što joj je suprug poginuo u jednom od balkanskih ratova te se brzo udala za Bukovčeva sina Augustina - Aga.

Lady Zorica tada je imala godinu dana. Svoga muža, Sir Alexandra Glena, britanskoga špijuna (to je, istina, neproverena informacija), komandosa, polarnog istraživača, mornaričkoga časnika te kasnije brodovlasnika, hotelijera, autora autobiografskih bestsellera, biznismena i ljubitelja umjetnosti, upoznala je u Beogradu 1940. godine. Iako je Sir Alexander tada još bio oženjen Ninom Nixon, od koje se 1945. godine rastao, iste je večeri u Beogradu zapsio svoju buduću suprugu. S novom izabranicom, Zoricom, krenuo je put Engleske preko Kotora, Tirane, Foggie te Francuske i Španjolske. Kao pripadnik

SOE (Special Operation Executive) nakon burno provedenoga ratnog razdoblja iskrca se 1943. i u Korčulu. U njegovu životopisu navodi se da su upravo njegov lik i djelo pustolova dobrim dijelom poslužili kao predložak za lik tajnog agenta Jamesa Bonda autora Iana Fleminga s kojim je Sir Glen prijateljevao i surađivao. Naravno, i ovaj podatak mnogi osporavaju.

Sir Glen se 1947. godine ženi Zoricom de Collaert, investira u brodarske poslove, pokreće čartersku zrakoplovnu kompaniju i počinje se baviti turizmom. Odlikovan je ordenima i medaljama za svoju hrabrost.

Sir Alexander i Lady Zorica nisu imali djece, a njegov jedini sin iz prvoga braka umro je prije njega.

Cijelu svoju zbirku, dakle sve slike koje je Ago imao, ali i korespondenciju, fotografije, procijenila je Lady Zorica, najbolje je ostaviti Cavtatu - mjestu odakle je veliki slikar i pionir. Izložba se tako realizira u godini u kojoj se obilježava 155. obljetnica slikarova rođenja i 88. obljetnica slikarove smrti.

PIŠE: **IVANA RELJIĆ**
SNIMIO: **ROBERT MATIĆ**

U muzeju Vlaha Bukovca u njegovoj rodnoj kući u Cavtatu, svaki je zimski dan jednak: u hladni, negrijani muzejski prostor zaluta tek pokoji turist namjernik pogledati stalni postav Bukovčeve slikarske ostavštine. Ovih dana do muzeja nije ni lako stići, zbog radova pored Bukovčeve kuće cijela je ulica pretvorena u gradilište, a postavljena je i rampa koja znatno ograničava kretanje do sjevernoga vrta Bukovčeve kuće.

Pa iako se čini da Kuća Bukovac kunja u zimske dane, u njenu prizemlju aktivnosti se, s približavanjem 27. veljače, sve više intenziviraju. Tada će, naime, biti otvorena izložba deset Bukovčevih slika koje su još prije tri godine stigle iz Londona

kao donacija cavtatskome muzeju. Slike je oporukom ostavila Lady **Zora-Zorica Glen**, posljednja Bukovčeva nasljednica i pokćerka njegova sina **Agostina-Aga**.

Od kada su još 2006. godine iz Velike Britanije prenesene, pa sve do danas, one nisu bile dostupne ljubiteljima umjetnosti. Za našega posjeta muzeju desetak bogato uokvirenih slika iz ostavštine Glen bilo je položeno na podu iza zid. Vrijednost slika teško je procijeniti, no svakako je zanimljivo istaknuti kako su neka od posljednjih Bukovčevih platna na aukcijama u Velikoj Britaniji dosegla cijenu i od stotinu tisuća funti.

Iako se svojedobno u umjetničkim krugovima pričalo da bi slike iz kolekcije Glen, zbog srpskoga porijekla Lady Zorice, mogle završiti u beogradskom Narodnom muzeju, svoju vrijed-

Na premijeri deset veličanstvenih

U donaciji Glenovih, koja je stigla u Cavtat, nalazi se Bukovčev 'Portret Aga' iz 1917. godine, 'Djevojka sa žutim šalom', 'Mali Ago na hridinama' iz 1900., 'Dolce far niente' iz 1906. godine, 'Portret Viole' iz 1894., 'Šveljica tj. sestra Ane' u Cavtatu iz 1884. godine, 'Rat na moru - bitka kod Lepanta' iz 1870., jedan akt te 'Konavoke' i 'Sirena'.

Niti jedna od tih slika nikada nije izlagana u Hrvatskoj, a nisu bile ni na velikoj Bukovčevoj retrospektivnoj izložbi u Haagu. Tako će svi poklonici Bukovčeva djela morati potegnuti do Cavtata na hrvatsku 'premijeru' čak desetak majstorovih slika. U donaciji je, uz deset slika uglavnom nastalih tijekom Bukovčeve pariške faze, ali i za kratkih posjeta Cavtatu te Zagrebu i Pragu, i popsje Bukovčeva sina Aga - rad osječkoga kipara Oscara Nemona, koji je portretirao i britansku kraljevsku obitelj, te Nemonova medalja s likom Vlaha Bukovca kao i jedno djelo slikareve kćeri Jelice.

Izložba u Bukovčevoj rodnoj kući najavljena za 27. veljače, predstaviti će vrijednu donaciju, ali i arhivski materijal iz fundusa Kuće Bukovac koji se odnosi na razdoblje u kojem su slike nastale.

nu zbirku Bukovčevih slika Lady Zorica vratila je u rodno mjesto Vlaha Bukovca. Tome je svakako pridonijelo i prijateljevanje s Lady **Jadransom Beresford-Peirse**, velikom promicateljicom Hrvatske u Velikoj Britaniji, utemeljiteljicom The International Trust for Croatian Monuments i velikom zaljubljenicom u Bukovčeva djela.

Zanimanje za Bukovca javilo se još kasnih osamdesetih godina kada sam po Engleskoj počela istraživati sudbinu njegovih brojnih slika. Naime, Bukovac je znatan dio svoga slikarskog opusa naslikao tijekom svoga boravka u Engleskoj, ponajviše u Liverpoolu i Harrogateu. Još za vrijeme studija u Francuskoj surađivao je s Vicens Brothers, engleskim trgovcima umjetnina te je poslao, u više navrata, kao gost bogatih obitelji Fox i LeDoux boravio u Li-

verpoolu i Harrogateu te tamo ostavio niz zapaženih portreta tih obitelji. Naime, bogati industrijalac iz Yorkshirea, **Samson Fox**, u Parizu je vidio Bukovčeve radove i pozvao je umjetnika k sebi u goste. Bukovac je portretirao Foxa, koji je tada bio gradonačelnik Harrogatea, a nakon te narudžbe uslijedile su nove. Tako je Samson Fox postao kolekcionar te je, koliko nam je poznato, prikupio 17 Bukovčevih slika. U traganju za tim slikama razgovarala sam i s praunucima Samsona Foxa, glumcima Jamesom i još poznatijim Edwardom Foxom. On mi je potvrdio da su nakon smrti njihova pradjeda, Samsona, Bukovčeve slike prodane na dražbi i ne zna se kamo su otišle - govori Lady Beresford-Peirse.

Svjetski kozmopolit, čije je slikarstvo kvalitetom doseglo najvišu svjetsku razinu, iza sebe

je ostavio golemi slikarski opus, unatoč brojnim selidbama.

Na Bukovca sam, na žalost, totalno zaboravila kad je u Hrvatskoj počeo rat te sam se, nakon desetljeća od kada sam prvotno pokazala interes, ponovno njemu vratila. U Engleskoj sam realizirala čak tri zapažene Bukovčeve izložbe, koje su potaknule daljnje traganje za Bukovčevim slikama, posebice portretima koje je Bukovac slikao tijekom njegovih nekoliko boravaka u Engleskoj, a kojima se od početka dvadesetoga stoljeća zameo svaki trag - govori Lady Jadranka koja je ovih dana, uoči prvoga hrvatskog predstavljanja Bukovčevih slika iz donacije Glen, doputovala u Cavtat.

U Liverpoolu je Bukovcu mecena postao prijatelj Samsona Foxa, bogati viktorijanski industrijalac Richard LeDoux,

kojega je Bukovac također ovjekovječio kistom, kao i njegovu ženu Lauru, gospođu LeDoux. S obzirom da je bio čest gost u njihovoj kući, Lauru je Bukovac naslikao 'bezbroj' puta, pa čak jednu sliku i u prirodnoj veličini. Kada smo, prije nekoliko godina, krenuli u realizaciju izložbi, kustos Walker Art Gallery u Liverpoolu, Alex Kidson, bio je iznimno zainteresiran za Bukovca i silno se borio da nadležni dozvole izložbu. U muzejskim pohranama nema ni jedne slike, osim 'Laure koja je oko 1905. godine, ne zna se kako, dospjela u Walker Art Gallery. Od onda, pa sve do naše izložbe 2005. godine ta se slika nalazila u podrumu toga muzeja. I sada je opet tamo i tko zna hoće li ikada ponovno ugledati svjetlo dana - prisjeća se Lady Jadranka početaka u podizanju britanske svijesti o Bukovcu.

**PORTRET SUPRUGE U
CRVENOJ HALJINI**
Zagreb, 1898. (stalni postav)

AKT U PEJZAŽU Paris, 1880. (stalni postav)

PORTRET AGA

Donacijom Glenovih u Cavtat je stigla ova slika nastala u Pragu 1917. godine, uz djelo 'Djevojka sa žutim šalom' na 45. stranici nikada do sada prikazana javnosti

SMJEŠAK Prag, 1915. (stalni postav)

Iako je tada, kaže, kustos Alex Kidson doputovao u Cavtat kako bi se поближе upoznao s Bukovčevim djelima, pomoć mu je jedino pružila voditeljica Muzeja Konavala, Marina Desin, dok ga, prisjeća se Lady Beresford - Peirse, povjesničar umjetnosti **Igor Zidić**, kao jedan od najboljih hrvatskih poznavatelja Bukovčeva opusa, nije mogao primiti, a kamoli odvesti u Duvno ili Livno kako bi vidio sliku 'Isus, prijatelj malenih'.

- Još puno prije, Sir Alexander i Zorica Glen rekli su mi da njihove slike mogu posuditi kad god poželim. I kad sam posljednji put razgovarala sa Sir Alexanderom, zdušno mi je za izložbe ponudio slike iz njihove zbirke - kaže londonska Hrvatica Lady Jadranka Beresford-Peirse koja je trima izložbama, 2005. i 2006. godine u povijesnim prostorima Walker

Art Gallery u Liverpoolu, zatim u gradskoj galeriji u Harrogateu i na kraju u Aukcijskoj kući Bonham's u Londonu, napravila divovski korak u Bukovčevoj promociji na Otoku.

Na posljednjoj londonskoj izložbi, postavu Bukovčevih slika dodana su i ulja **Zorice** i **Alexandera Glena**. One su nakon te izložbe posredstvom Lady Jadranke, odnosno njene Međunarodne zaklade za hrvatske spomenike, dopremljena iz Londona i pohranjena u Kući Bukovac u Cavtatu.

NOSOROZI I MRAVOJEDI

Slike su u međuvremenu, kazala nam je kustosica Kuće Bukovac **Lucija Vuković**, stručno pripremane i obrađene, očišćene i dokumentirane te će neke od njih, nakon cavtatske inauguracijske izložbe, postati i dijelom stalnoga po-

stava Kuće Bukovac.

Kuća Bukovac, u sastavu Muzeja i galerija Konavala, obnovljena je i ponovno otvorena za javnost 2004. godine. Stalni postav memorijalnoga muzeja raspoređen je unutar tipične građanske kuće s kraja 18. i početka 19. stoljeća - kamene dvokatnice s manjim vrtom na južnoj pročelnoj strani i prostranim stražnjim vrtom na sjeveru. Kuću je kupio talijanski mornar, Bukovčev djed, **Giuseppe Faggioni**. U dnevnoj sobi na prvome katu prezentirani su Bukovčevi portreti i slike intimističkog, obiteljskog karaktera, dok su u atelijeru predstavljene sve važnije faze slikareva opusa: pariška, zagrebačka, cavtatska i praška.

U ostalim prostorijama postavljen je izbor iz zbirke namještaja i brojnih osobnih Bukovčevih stvari, a ostav-

'Bijelu robinju', neuspješno smo tražili čak i preko oglasa u britanskome tisku. A jedno drugo djelo pronađeno je na smetištu u New Yorku prilikom preuređenja jednog tamošnjeg hotela - otkriva Lady Beresford-Peirse

ljeno je i dovoljno prostora za nesmetano razgledanje zidnih slika, otkrivenih tijekom obnove Bukovčeve rodne kuće. Istočni dio kuće Bukovac je oslikao vrlo mlad, vjerojatno nakon povratka iz Amerike i prije odlaska na školovanje u Pariz. Osim klasičnih, cvjetnih i ženskih motiva, bio je nadahnut prizorima egzotičnih životinja, poput tigra, nosoroga, krokodila i mravojeda. Zanimljivo je da se među doniranim radovima iz kolekcije Glen nalazi i slika žene kraj prozora na kojoj je jedini dosad poznati prikaz zidnih oslika rađenih Bukovčevom rukom u njegovoj rodnoj kući, a koji su godinama prije restauracije kuće bili sasvim nepoznati javnosti.

Svojevrsan uvod u cavtatsku izložbu, koja će predstaviti deset, dosad u Hrvatskoj neizlaganih Bukovčevih slika, sva-

kako je bila i nedavno okončana velika retrospektivna izložba Bukovca u Haagu koja je velikim dijelom prenesena na aktualnu izložbu 'Vlaho Bukovac - hrvatski kozmopolit' koja je nedavno otvorena u Zagrebu.

Haška izložba, barem u hrvatskim okvirima, široj je javnosti bila poznatija po činjenici što su za nju slike iz svojih zbirki dali bivši premijer **Ivo Sanader** te **Nadan Vidošević**, a manje po velikoj medijskoj pozornosti koju je ostvarila te oko 50 tisuća posjetitelja koliko ju je vidjelo.

Bukovac je tijekom karijere živio od Amerike i Francuske do Hrvatske i Češke, pa mnogi u svijetu danas više i ne pomišljaju da je riječ o hrvatskom umjetniku koji je u Hrvatskoj proveo tek 13 godina.

Lady Jadranka nam je otkrila još neke zanimljive detalje potrage za Bukovčevim djelima.

- Imamo dokumentirane neke Bukovčeve slike za koje se danas uopće ne zna gdje su završile. Slici velikoga formata, 'Bijela robinja', koju smo tražili čak i preko oglasa u britanskome tisku, nepoznata je adresa. Preko interneta nam se javio vlasnik Bukovčeve slike iz New Yorka koji je sliku našao na smetištu prilikom preuređenja jednog hotela. Riječ je o ulju na platnu dimenzija 127 x 97 cm i prikazuje nagu djevojku koja obavijena plavim velom leži na stijeni i ustima prinosi graničicu s pupoljkom. Sliku je pronalazač prodao na londonskoj dražbi.

POTRAGA SE NASTAVLJA

- Pronašli smo i nekoliko slika u privatnim kolekcijama, među kojima i sliku 'Vojvotkinja od Albany' prekrasno ulje od koje danas imamo samo amatersku fotku. Naime, njena vlah-

snica, kao pripadnica Kraljevske obitelji, sliku je uzela iz Kensingtonske palače. Kada sam je nazvala i pitala za sliku, sjećam se, rekla je: 'Pričekažite, idem vidjeti što je u potpisu'. Čulo se tapkanje u očito velikom akustičnom prostoru i poslije potvrda: 'Da, to je Bukovac'. Nisu imali pojma tko je to naslikao, no vlasnica mi je rekla da je to bio najdraži portret njene bake. Kada smo se nedavno raspitivali za sliku, javio se neki rođak koji nam je kazao da je vlasnica sliku dala sinu koji živi u Kanadi - prepričava Lady Beresford-Peirse koja i dalje neumorno traga za Vlahinim slikama u Velikoj Britaniji.

- Tražim nekoga da mi pomogne da na društvene inter-netske mreže, kao što je Facebook, postavim stranice kako bismo potragu za skrivenim Bukovcem i dalje nastavili... ■